

ชีวิตนี้มีค่า

พระธรรมสิงหบุราจารย์

H19009

ชีวิตของคนมีสองระดับ คือ ระดับแรก ได้แก่ ความเป็นอยู่ของร่างกาย สูงขึ้น
อีกระดับหนึ่งได้แก่ ความเป็นอยู่แห่งผลงานที่ได้กระทำไว้

ชีวิตระดับแรก คือ ความเป็นอยู่ของร่างกาย มีอันเดียว หาอะไรมาทแทนอีก
ไม่ได้และมีเวลาอยู่น้อยที่สุด ประเดี๋ยวเดียวก็ถึงวาระสุดท้ายที่จะต้องจากโลกนี้ไปสู่
สภาพเดิม มาจากที่ไหนก็ไปที่นั่น มาอย่างไรเป็นอยู่อย่างไรก็ไปอย่างนั้น ด้วยเหตุ
ดังนี้ ผู้เห็นคุณค่าของชีวิตจึงได้พยายามพัฒนาชีวิตให้เป็นชีวิตชั้นสูง

ชีวิตชั้นสูง เป็นชีวิตที่หาค่ามิได้ ได้แก่ความดำรงอยู่ของผลงานที่ทำแล้ว ตาม
พระพุทธภาษิตหนึ่งที่ว่า **กมฺมํ วิชฺชา จ ธมฺโม จ สິลํ ชีวิตมุตฺตมํ** - ผลงานที่
ได้ปฏิบัติด้วยวิชาและคุณธรรมเป็นชีวิตระดับสูงของคนที่มีอาจประเมินค่าได้

ความเป็นคนดีที่แท้จริงเกิดจากชีวิตระดับสูง เพราะชีวิตระดับต่ำนั้น นอกจาก
คนแล้ว สัตว์ทั้งหลายมันก็มีเหมือนกัน เพราะฉะนั้น การช่วยตัวเองไม่ใช่การ
ปฏิบัติงานของคน มีภาษิต จากพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน กล่าวไว้ว่า

คนช่วยตัวเองไม่ได้ เป็นคนเลวที่สุด

คนช่วยตัวเองได้ ไม่ใช่คนเลว แต่ก็ไม่ใช่คนดี เป็นคนธรรมดา

คนที่ช่วยคนอื่นได้ เป็นคนดีธรรมดา

คนที่ช่วยส่วนรวมได้ เป็นคนดีที่สุด

ฉะนั้น ถ้ามีคำถามว่า คนเราเริ่มเป็นคนเมื่อไร ต้องตอบว่า เมื่อช่วยคนที่ควรช่วยได้ และเป็นคนประเสริฐ เมื่อช่วยส่วนรวมได้ นี่เป็นปรัชญา เรื่องชีวิต

ขอท่านสาธุชนทั้งหลาย ตลอดจนครูบาอาจารย์ และนักศึกษากรณเน้นตรงนี้ เพราะคนไทยเราจำนวนไม่น้อย เห็นจะกว่าร้อยละ ๘๐ ที่มีความเข้าใจว่าเกิดมาเป็นคนเพื่อช่วยตนเองเท่านั้น การรู้จักช่วยตนเองไม่ใช่เรื่องของคนเท่านั้น สัตว์ทั้งหลายมันก็ช่วยตัวมันได้

เพราะฉะนั้น จึงมีปรัชญาว่า **การศึกษา คือ การเตรียมชีวิต** เพราะการศึกษาของเราเป็นการสร้างสิ่งที่ต้องการ เป็นการสร้างหลัก และวิธีการช่วยตัวเราเพื่อจะได้ไปช่วยคนส่วนรวมในโอกาสต่อไป ดังนั้นท่านทั้งหลาย จึงควรจะพอใจที่จะพบชีวิตระดับสูงด้วยการทำผลงานให้เกิดขึ้น และดำรงอยู่ต่อไป

การสร้างชีวิตระดับสูง เป็นชีวิตที่มีค่านั้น ต้องอาศัยชีวิตระดับแรก คือ ร่างกายเป็นต้นทุน อาศัยคุณธรรม ๓ ประการเป็นวิธีการ

วิธีการที่เราจะทำร่างกายของเราให้มีประสิทธิภาพ สร้างกำลังงาน สร้างกำลังกายให้เกิดประโยชน์ต่อคนอื่น ต่อส่วนรวมได้นั้น ก็โดยมี**คุณธรรม ๓ ประการ** คือ

- ประการที่ ๑ ปัญญา
- ประการที่ ๒ ความบริสุทธิ์ใจ
- ประการที่ ๓ กรุณา

ร่างกายของคนที่มีปัญญา มีความบริสุทธิ์ใจ มีความกรุณา จะสามารถประกอบกรรมดีทั้งหลายให้เกิดประโยชน์แก่คนและส่วนรวมได้ นี่คือทางดำเนินชีวิตของชาวพุทธโดยทั่ว ๆ ไป

ร่างกายเราถ้าไม่ใช่ด้วยปัญญา ไม่ถูกใช้ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่ถูกใช้ด้วย
กรุณา ดูเหมือนจะไม่มีค่าเลย ตายแล้วเหมือนอารมณ์ในความฝัน

บางคนตายวันนี้ พรุ่งนี้ไม่มีใครนึกถึงแล้ว นึกถึงน้อยเต็มที่ ตายเดือนนี้ เดือน
หน้าไม่มีใครนึกถึง ตายปีนี้ ปีหน้าไม่มีใครนึกถึง เพราะร่างกายเขาเหมือนอารมณ์ใน
ความฝัน อารมณ์ในความฝันปรากฏเมื่อกำลังฝันเท่านั้น แต่พอหยุดฝันไม่มีอะไร
เหลือเลย ฝันด้วยกันทุกคน ฝันว่าได้เงินได้ทอง ฝันว่าเป็นใหญ่เป็นโต ฝันว่าสุขสบาย
อย่างนั้นอย่างนี้ แต่พอตื่นขึ้น หลังจากการเลิกฝัน ชั่วโมงหนึ่ง สองชั่วโมง ไม่มีอะไร
เลยในความฝันที่เหลืออยู่ ฝันว่าได้เงินก็ไม่ได้สักบาทเดียว ฝันว่าเป็นใหญ่เป็นโตก็เป็น
คนเมื่อวานนี้ ที่นอนอยู่บนเตียงนี้เอง ไม่ได้มีอะไรมากมายไปกว่านั้น

เพราะฉะนั้น อย่าเป็นคนในความฝัน จงเป็นคนในความจริง คือ เป็นคนมี
ผลงานนั่นเอง

พระพุทธเจ้าของเราทรงจากโลกนี้ไปแล้ว ๒๕๔๘ ปีเข้าปีนี้ ก็เหมือนยังมีพระ
ชนมชีพอยู่ เพราะผลงานที่ทรงไว้ยังเป็นคุณประโยชน์แก่โลกมนุษย์มากมายยิ่งนัก
โดยเฉพาะอย่างยิ่งไทยเรา ได้รับประโยชน์จากพระพุทธศาสนาที่พระองค์ทรง
ประทานไว้มากมายทีเดียว

เพราะฉะนั้น โปรดแสวงหาปัญญา โปรดแสวงหาความบริสุทธิ์ใจ โปรดสร้าง
กรุณา เพื่อจะได้ปฏิรูปร่างกายที่ทำเพื่อตนเท่านั้น ให้เป็นร่างกายที่ทำเพื่อคนอื่น และ
เพื่อส่วนรวมต่อไปด้วย

พวกเราในที่นี้มีโอกาสงามอย่างยิ่ง เพราะกำลังช่วยคนที่รอคอยความ
ช่วยเหลือ คือ เด็ก ๆ ที่น่าสงสารน่าห่วงใยของเรา

เด็กของเราเหมือนต้นไม้เล็ก ๆ ปลูกในกระถาง มันก็ขึ้นในกระถาง ปลูกบนดิน มันก็ขึ้นบนดิน ปลูกบนบ้านมันก็ขึ้นบนบ้าน ปลูกห่างมันก็ขึ้นห่าง เด็กของเราก็เป็นเช่นนั้น ปลูกความสำคัญอย่างไร แก่ก็สำคัญได้อย่างนั้น

เพราะฉะนั้น งานสำคัญของครู อาตมาจึงว่าอยู่ที่การสร้างความสำคัญให้แก่เด็ก เมื่อสร้างความสำคัญให้แก่สำเร็จได้แล้ว วิชาการก็จะหลั่งไหลมาโดยอัตโนมัติ

เด็กที่เรียนดีไม่ใช่เพราะปัญญาดี ปัญญาคนเท่ากัน ไม่มีใครเร็วกว่ากัน มันเหมือนกันทั้งนั้น บางคนเรียนได้ดี เพราะความสำคัญช่วยแก้ค้นหา แต่บางคนเรียนได้ไม่ดี เพราะความสำคัญช่วยแก้ได้น้อย บางคนเรียนไม่ได้เลย เพราะแก้ไม่มีความสำคัญเรื่องที่เขาต้องการให้สำคัญเลย

อาตมาขอฝากไว้ด้วย เราจงพยายามสร้างชีวิตระดับสูง คือ ความดำรงอยู่ของผลงาน เพื่อคนและเพื่อส่วนรวม จากร่างกายนี้ โดยคุณธรรม คือ ปัญญา ความบริสุทธิ์ใจ และกรุณา

อาตมาเอาหลักนี้มาจากความสำเร็จของพระพุทธเจ้า จากหนังสือปฐมสมโพธิ ฉบับสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส ทรงพระนิพนธ์ไว้ว่า พระพุทธเจ้าทรงมีชีวิตสูงค่าที่สุดจนประเมินกับอะไรไม่ได้เลย เพราะปัญญา เพราะความบริสุทธิ์ เพราะกรุณานั้นเอง

ปัญญา คือ ความรอบรู้เรื่องชีวิตคน การรอบรู้เรื่องอื่นซึ่งไม่เกี่ยวแก่ชีวิตเรา ไม่เรียกว่า ปัญญา

ความรู้ที่เป็นปัญญา คือ รู้ความเจริญ รู้ความเสื่อม รู้ความดี รู้ความชั่ว รู้ความได้ รู้ความเสีย ตามที่เราทราบกันดีอยู่แล้ว รวมอยู่ในหลักที่ว่า รู้มาตา กับ รู้สังขธรรม

เรื่องในชีวิตของเรามีอยู่สองเรื่อง เรื่องหนึ่งคือ มาตา อีกเรื่องหนึ่งคือ สังขธรรม

มายา คือ สิ่งล่อลวง

สังขาร คือ สิ่งที่เป็นความจริง อะไรเป็นความจริง อันนั้นเป็นสังขาร อะไรหลอกลวงเรา อันนั้นเป็นมายา

เพราะฉะนั้น การศึกษาระดับอุดมศึกษาของเรา อาตมาว่าจะให้เป็นอุดมมงคล แก่ชาติบ้านเมือง ก็ต่อเมื่อผู้ศึกษารู้จักมายาและสังขารในชีวิต ถ้าไม่เช่นนั้น ความหมายว่าการศึกษาดุจดจะเกิดขึ้นได้อย่างไร อุดม แปลว่า ประเสริฐสุด ประเสริฐ แปลว่า หาที่ติมิได้ คือ ดีทุกอย่าง ใช้ได้ทุกอย่าง ปัญญาที่จะเจริญได้จริง ต้องรู้จักมายา และรู้จักสังขาร มายาชีวิตของเราก็คือ ลภ ยศ สรรเสริญ สุข นั่นเอง เพราะเหตุไร เพราะเดี๋ยวหมด เดี่ยวมา เอาความแน่นอนไม่ได้

เรื่องลภ ยศ สรรเสริญ สุข เหมือนของใช้ในโรงแรม คนเดินทางไกลไปเข้าพักโรงแรม ถ้าค่าเช่าสูง ก็ได้ใช้ของดี ถ้าเสียค่าเช่าต่ำค่าเช่าถูกก็ได้ใช้ของไม่ดี ซึ่งเขากันว่า เดี่ยวนี้โรงแรมคืนหนึ่งค่าเช่า ๓ หมื่นบาทก็มีในเมืองไทย จะใช้ของดีของไม่ดีอย่างไรก็ตาม หมดกำหนดเช่าต้องออกไป คนใหม่ก็มาเช่าต่อไป เพราะฉะนั้นเราเข้าโรงแรมมีอะไรไปบ้างตอนออกก็มีได้เท่านั้น เอาของในโรงแรมติดไปด้วยไม่ได้ ผิดกฎหมาย เดี่ยวถูกตำรวจจับของเหล่านั้นเอาไว้ทำไม เอาไว้ให้คนอื่นเช่าต่อ สิทธิของเราใช้เวลาอยู่ในโรงแรมในเวลาที่เราเช่า

โลกเราเหมือนโรงแรม เราเดินทางมาพัก เราทำงานมากทำงานดีเหมือนเราเสียค่าเช่าสูง ก็ได้ใช้ของดี ลภ ยศ สรรเสริญ สุข มันก็มีมาก เงินเดือนก็สูง เกียรติยศชื่อเสียงก็มาก ถ้าเราทำงานน้อย ลภ ยศ สรรเสริญ สุข ก็น้อย แต่จะน้อยจะมากขนาดไหนก็ตาม เมื่อต้องออกจากโรงแรม คือ หมดลมหายใจไปแล้ว พ้นจากโรงแรม

ไปแล้ว ไปสู่ที่เดิมของเรา สิ่งต่าง ๆ เอาไปด้วยไม่ได้ ใครเขามาทำงานต่อไปเขาก็ใช้ต่อไป

ถ้ารู้แบบนี้แสดงว่ารู้จักมายา อย่าหลงเลย ลภ ยศ สรรเสริญ สุข เขาให้เราใช้ตามค่าเช่าของเรา สำคัญอยู่ที่ ไม่ยอมเพิ่มค่าเช่า แต่จะเองของใช้เพิ่ม อันนี้ไม่ดีแน่ ไม่ได้ความเป็นธรรมเลย

สังขธรรมความจริงนั้น มี ๕ อย่างด้วยกัน

๑. ความแก่

๒. ความเจ็บ

๓. ความตาย

๔. ความพลัดพรากจากกัน

๕. ความมีกรรมเป็นของของตน

ทุกชีวิต กำลังแก่ กำลังเจ็บ กำลังตาย กำลังจะพลัดพรากจากกัน กำลังมีกรรมเป็นของของตน

เวลาผ่านไปมากเท่าใด ก็ใกล้ตายเข้าไปมากเท่านั้น เพราะฉะนั้นโปรดสอนตัวเราให้สำนึกความจริงว่า เรากำลังแก่ เรากำลังเจ็บ เรากำลังจะตาย กำลังจะพลัดพรากจากกัน และกำลังมีกรรมเป็นของตน ชีวิตนี้จะสุขสงบเยือกเย็นราบรื่น มีกำลังวังชาที่จะทำงานต่อสู้กับเหตุการณ์ทุกอย่างได้หมด

ท่านสาธุชนทั้งหลาย เราเจอกันเพื่อที่จะต้องจากกัน เราพบกันเพื่อรอเวลาที่จะพลัดพรากจากกัน เราได้เพื่อรอเวลาที่จะต้องเสีย เรามีเพื่อรอเวลาที่จะต้องหมด เพราะฉะนั้น เราเกิดมาเพื่อเวลาที่จะต้องตายไป

ความตายนั้นไม่มีเครื่องหมายบอก ท่านทั้งหลายคงจะได้ยิน เพื่อน ๆ เจอกัน ตอนเช้า ถึงตอนเย็นได้ตายไปแล้ว เพราะความจริงมันเป็นอย่างนี้ไม่ใช่แปลกประหลาดพิสดารอะไร

ด้วยเหตุดังนี้ อะไรที่เราควรจะทำจงทำเถิด ทำเดี๋ยวนี้ ทำวันนี้ วันของเราคือวันนี้ พรุ่งนี้ไม่ใช่ของเรา เดือนของเรา ปีของเราคือเดือนนี้ปีนี้ เราเจอกันและไม่แน่ว่าจะเจอกันอีกเมื่อไร คิดเถิด คิดแล้วมันพร้อมที่จะสู้กับความตาย ท่านสาธุชนทั้งหลาย คนไม่กลัวตายมันตายยาก ไม่ค่อยตายง่าย ๆ คือใจมันสู้ มันพร้อมอยู่เสมอ แต่คนกลัวตาย บางทีมันตายเอาง่าย ๆ

เพราะฉะนั้นรู้สังขารม รู้มายุ อย่างนี้แล้วก็ทำจิตใจของเราให้บริสุทธิ์ ทำงานเพื่องานจะไม่มีปัญหา ไม่ว่าจะงานประเภทไหน ทำงานเพื่อความถูกต้องจะไม่มีปัญหาอะไรเลย ปัญหาเกิดขึ้นเพราะทำงานเพื่ออย่างอื่น ไม่ใช่เพื่อให้งานสำเร็จเสร็จสิ้นไปเท่านั้น ทำงานตามความถูกต้องได้ชื่อว่า มีความบริสุทธิ์ใจต่องาน ทำงานตามความถูกต้อง ไม่ใช่ทำงานตามความถูกใจตนเอง

ความถูกต้องของคนนั้นมี ๒ อย่าง คือ

๑. ถูกต้อง

๒. ถูกใจ

ใครใช้ความถูกต้องก็สบายใจ ใครใช้ความถูกใจก็ลำบาก ความอึดอัด ความวุ่นวายในส่วนตัวก็ดี ในหมู่คณะก็ดี มันจะเกิดจากนิยมความถูกใจ ถ้านิยมความถูกต้องแล้วจะไม่มีอะไรเลย

ความถูกต้อง เอาอะไรมาวัด เอาสิ่ง ๕ ประการมาวัด คือ

๑. ตำแหน่งหน้าที่

๒. ระเบียบแบบแผน

๓. คุณธรรม

๔. เหตุผล

๕. ข้อเท็จจริง

โปรดให้สิ่งทั้งห้านี้ เป็นเครื่องวัดความถูกต้อง แพทย์แผนปัจจุบันเขาวัดไข้ด้วย
ปรอท เอาตามรายงานของปรอทว่าไข้มากไข่น้อย จะเป็นหม้ออาวุโสหรือหม้อฝักหัดที่
ไหนก็ตาม จะไม่ใช้ความชำนาญหรือประสบการณ์ของตนเองเป็นเครื่องวัดไข้เลย ทำ
สิ่งใดตาม **ตำแหน่งหน้าที่** มันก็ถูก ไม่มีหน้าที่ทำสิ่งนั้นอาจไม่ถูก ตำแหน่งนี้ทำ
อย่างนั้นไม่ได้มันอาจไม่ถูก

ทำตาม **ระเบียบแบบแผน** ที่กำหนดให้ทำมันถูก

คุณธรรม ของการทำงานมีอยู่ ๔ ประการ คือ

๑. ความรับผิดชอบ

๒. ความซื่อตรง

๓. ความจริงใจ

๔. ความสามัคคีปรองดอง

ทำงานด้วยคุณธรรมสี่ประการนี้ สบายที่สุดไม่มีปัญหา

จะทำอะไรเอา **เหตุผล** มาวัด ถ้าเป็นไปตามเหตุผลใช้ได้ เอา **ข้อเท็จจริง**
มาวัด เหตุผลกับข้อเท็จจริงนั้น อาตมาขอเสนอว่า เหตุผลคือสิ่งที่ควรจะเป็น
ข้อเท็จจริง คือ สิ่งที่กำลังเป็น

เหตุผลใช้ในเบื้องต้นของการทำงาน แต่ในขณะที่เรากำลังทำงาน เราต้องใช้
ข้อเท็จจริงว่า มันจะต้องเป็นอย่างนั้นอย่างนี้

ความบริสุทธิ์ใจในการทำงานเพื่อส่วนรวมนั้น ก็คือ ความถูกต้อง อย่าถือ
อารมณ์ของเรามันอาจเป็นปัญหาได้

ประการสุดท้ายต้องมี **กรุณา** คือ ความสงสารเห็นอกเห็นใจคนอื่นบ้าง เราก็
เขาต้องอยู่ด้วยกัน เราจะอยู่ได้เพราะเขาอยู่ด้วย เขาจะอยู่ได้เพราะเราสบายด้วย เรา
สบายเพราะเขาสบายด้วย เพราะฉะนั้นมีเราต้องมีเขา จะมีแต่เราไม่มีเขาไม่ได้แน่

ทุกวันนี้เรามีโรคชนิดหนึ่ง คือ โรคเบื่อ เบื่อบ้าน เบื่อที่ทำงาน เบื่อโรงเรียน พระ
ก็มีเบื่อวัดเหมือนกัน โรคเบื่อเกิดจากอะไร เกิดจากภายในนั้น การให้เกียรติและให้
อภัยกันไม่พอ โรคเบื่อนี้ร้ายกาจกว่ามะเร็ง เพราะพอใครเป็นโรคเบื่อขึ้นคนหนึ่ง บ้าน
นั้นจะเซ็งกันทั้งบ้าน อยู่บ้านไม่ได้ คนที่บ้านก็ไม่สบายใจ คนที่ออกไปนอกบ้านก็ไม่
สบายใจ มันเป็นมะเร็งแท้ ๆ แก้ได้ง่าย ไม่ยากเลย เอาอกเขาอกเรามาเปรียบกันดู ให้
เกียรติให้อภัยกันบ้าง แล้วจะได้ความเห็นอกเห็นใจในระหว่างกันและกัน

การใช้ชีวิตที่มีค่านี้ จากไปแล้วอยู่ที่ไหนใครก็คิดถึง บุคคลดีใช้ชีวิตที่มีค่าอย่าง
นี้ ไปไหนสะดวก อยู่ไหนสะดวก ทำอะไรก็สำเร็จเรียบร้อยทุกประการ...